

К. В. Гаращук,
кандидат педагогічних наук, старший викладач;
Л. А. Гаращук,
доцент
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
haraschuk_la@ukr.net

ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІВДЕННОАМЕРИКАНСЬКОГО ДІАЛЕКТУ

Предметом аналізу статті є особливості вимови голосних і приголосних звуків носіями сучасного південноамериканського діалекту порівняно із загальноприйнятим варіантом англійської мови. У статті розглянуто вплив гендерних чинників на мовлення героїв 6 сезону телевізійного серіалу "Reba". Досліджено вимову трьох вікових категорій, представлених у телесеріалі. Виявлено, що на фонетичному рівні найяскравішими носіями південноамериканських діалектних особливостей є жінки другої вікової групи (від 40 років і старші).

Потужний вплив США на світову економіку, політику, повсякденне життя зробив американський варіант англійської мови одним із провідних засобів міжнародного спілкування. Нові комп'ютерні технології, могутня індустрія розваг, глобальний бізнес – усе це створено американцями. Історія, культура й менталітет Америки поєдналися в одному виразному понятті так званої "американської мрії". Цим прикладом для наслідування, а відтак і самою мовою, американці полонили практично весь сучасний світ, що й обумовлює актуальність вивчення американських діалектів англійської мови загалом та південноамериканського діалекту зокрема.

Об'єкт дослідження – група південних діалектів американського варіанта англійської мови.

Предмет дослідження – вплив гендерного та вікового чинників на носіїв південного діалекту американського варіанта англійської мови на фонетичному рівні в телевізійному серіалі "Reba".

Мета дослідження – виявити, дослідити та описати зв'язок статі та віку з проявами мовної комунікації (на прикладі фонетичних особливостей функціонування південного діалекту американського варіанта англійської мови).

Матеріал дослідження – 5 серій американського телевізійного серіалу "Reba". Досліджувалася вимова акторів на предмет наявності характерних ознак власне південного діалекту американського варіанта англійської мови та аналізувалася залежність мовлення героїв від їхньої статі та віку. Необхідний матеріал для дослідження (лексичні одиниці) був зібраний методом суцільної вибірки з телевізійного серіалу.

Існує низка фонетичних особливостей південноамериканського варіанта англійської мови порівняно з мовним стандартом США – загальноамериканським варіантом англійської мови (GA) :

- південне переміщення голосних;
- заміна [z] на [d] у скорочених формах;
- злиття [e] та [ɪ] перед носовими приголосними;
- посткоронарні проміжні звуки;
- пониження голосних;
- монофтонгізація дифтонгів;
- безерність;
- центральний дифтонг [ɪɪ] [ɪ].

У системі південноамериканського вокалізму існує низка переміщень монофтонгів:

- звук [i] в словах на кшталт *meet* переміщується назад і вниз;
- звук [ɪ] в словах на кшталт *fit* переміщується вгору й уперед, часто стаючи дифтонгом, що є спільним для напружених голосних звуків в стандартній англійській мові [2];
- звук [e] в словах на кшталт *mate* переміщується назад і вниз;
- звук [ɛ] в словах на кшталт *met* переміщується вгору і вперед, стаючи дифтонгом, що є спільним для напружених голосних звуків у стандартній англійській мові;
- звуки [u] і [o] в словах на кшталт *moot* і *mote* переміщуються вперед [3].

Проведене Феджіном [4] дослідження південного переміщення голосних у мовленні мешканців Аністони й Алабами свідчить про те, що голосні звуки заднього ряду [u] і [ɪ] дуже віддалені вперед, особливо порівняно з іншими голосними звуками заднього ряду. Наприклад, [o] і [ɔw] притаманні мовленню представників старшого покоління, які належать до робочого класу. Проте значною мірою голосні звуки переднього ряду не зазнають переміщення. Голосний звук [e] певним чином піднявся вище за голосний звук [eu]: це вказує на зміщення голосних переднього ряду, але голосні [i] та [ɪ] не зазнали значного зміщення.

2. Заміна [z] на [d] у скорочених формах.

У певних місцевих варіантах англійської мови південних штатів США, що, у свою чергу, є характерним і для афроамериканців, спостерігається вимова дзвінкого альвеолярного фрикативного звука [z] як дзвінкого альвеолярного проривного [d] перед носовим приголосним звуком [ŋ]. Наприклад, звук [z] у скороченій формі, такий, як *isn't* ([ˈɪznt]), і *wasn't* ([ˈwaznt]), вимовляється, як звук [d]. Тому слова на кшталт *isn't* і *wasn't*

вимовляються ['ɪdnt], та ['wɑdnt]. Деякі вчені називають це явище законом МакДейвіда [6] (саме згаданий науковець уперше назвав дане явище правилом).

Відмінність між [z] і [d] можна знайти також і у вимові деяких інших лексичних одиниць в окремих південних штатах. Наприклад, слово *business* (['bɪznɪs]) у деяких місцевостях вимовляється як ['bɪdnɪs]. Інші приклади включають *cousin* [kədɪn], *pleasant* [plədɪn] і *present* [prɛdɪn]. На думку В. Лабова, це частина загального правила в деяких місцевих варіантах [7].

Науковці Феджін, Тройк, Рейнольдз вважають, що це явище походить із південно-західної Англії [1; 4; 5]. У діалектах цієї місцевості існує правило, згідно з яким звук [z] став [d] в заперечних скорочених формах дієслова *to be*; тобто у формах *isn't* і *wasn't*. Рейнольдз переконаний, що застосування правила [z] – [d] почалося зі слова *wasn't*, яке змінило вимову на ['wɑdnt], що відбулося за аналогією з іншими скороченими заперечними формами допоміжних дієслів минулого часу. Тому за аналогією *wasn't* отримує закінчення [dnt]. Друга зміна за аналогією стала результатом вимови *isn't* як ['ɪdnt]. Оскільки *isn't* є формою теперішнього часу від *wasn't*, [z] вимовляється як [d], щоб відповідати вимові формі минулого часу [5].

3. Злиття [ɪ] та [ε] перед носовими.

Для деяких місцевих варіантів англійської мови в південних штатах США характерне злиття голосних звуків [ɪ] та [ε] в положенні перед носовими приголосними. У результаті слова на кшталт *pin* (SAE [pɪn]) та *pen* (SAE [pɛn]) вимовляються однаково [pɪn] в англійській мові південних штатів [3].

Існує припущення про походження явища злиття [ɪ] та [ε] перед носовими приголосними із британської англійської мови (Курат та МакДейвід [6]; Крапп [8]; Морган [9]). Так, на думку Моргана, заміна голосної [ɪ] на [ε] як у *pin* на *pen* походить із Британських островів і є звичним для мовців Південної Кароліни. Курат та МакДейвід стверджують, що це явище було притаманне лондонській вимові XVIII століття [6]. Крапп також вважає це злиття голосних (яке він знаходить на південному заході Вірджинії) відбитком колоніальної англійської мови XVII століття [8].

4. Посткоронарні проміжні звуки.

У багатьох місцевих варіантах англійської мови південних штатів слова з коронарними проривними, такими, як [t, d, n], що стоять після голосної високого підняття та заднього ряду [u], мають проміжний звук [j], який вставляється між проривним і голосним звуком. Тому слова *tune*, *duke* та *news* вимовляються [tʃun], [dʃuk], [nʃuz]. Форми з [t, d] зазвичай отримують проміжний звук, а у деяких місцевих варіантах стають африкатами [tʃ, dʒ] (наприклад: [tʃun], [dʒun]) [2].

Попри недостатню вивченість цієї особливості, існує припущення про те, що дані проміжні звуки – залишки ранньої британської англійської вимови голосного звука [u] як [ju].

5. Пониження голосних звуків.

Однією із особливостей мови південних штатів є часта вимова голосного звука [ɪ] як [ε] чи [æ], коли наступний звук задньопіднебінний назальний [ŋ]. Отже, слова типу *sing* ([sɪŋ]) *thing* ([θɪŋ]), *drink* ([drɪŋk]) вимовляються як [sɛŋ] / [sæŋ], [θɛŋ] / [θæŋ], [drɛŋk] / [dræŋk] [3].

6. Монофтонгізація дифтонгів.

Найчастіше процесові монофтонгізації в південних штатах підлягають дифтонги [aɪ] та [ɔɪ]. Наприклад, слова *right* (SAE [raɪt]), *time* (SAE [taɪm]), *like* (SAE [laɪk]) вимовляються з монофтонгом низького підняття, як [ra:t], [ta:m], [la:k]. Довжина дифтонга зберігається у формі довгого голосного звука.

У деяких прикладах дифтонг [ɔɪ] також монофтонгізується в центральних місцевих варіантах, особливо перед плавними звуками. Наприклад, слова *boil* (SAE [bɔɪl]) і *toil* (SAE [tɔɪl]) іноді вимовляються [bɔ:l] та [tɔ:l] [1].

7. Безерність.

Приголосний звук [r] у більшості південних штатів на відміну від загальноамериканського варіанта не вимовляється. Так, в англійській мові південних штатів слова *guard* і *car* вимовляються з подовженим голосним на місці "r" (наприклад, *guard* [ga:d] та *car* [ka:]). Інші слова (*fear* чи *bored* тощо) вимовляються з проміжним звуком [ə] на місці "r". Лабов вважає це результатом виникнення омонімів у згаданих місцевостях. Напр.: *guard* – *god*, *par* – *pa*, *nor* – *gnaw*, *fort* – *fought*, *sore* – *saw*, *court* – *caught* [9].

8. Центральний дифтонг [ʌɪ].

Однією із визначальних рис мови Північної Кароліни та Вірджинії є вимова стандартного англійського дифтонга [aɪ], як [ʌɪ], де початковий елемент дифтонга піднімається до більш центральної позиції. Така властивість притаманна місцевим варіантам англійської мови південних штатів (напр., на острові Окракок). Для місцевого варіанта американської індіанської англійської мови також характерна ця особливість [1].

9. Типовою ознакою південноамериканського варіанта англійської мови є *втрата приголосних звуків* у наступних випадках:

– [l] випадає зі слів із -el-, -il-, якщо після цього звукосполучення йде приголосний звук, як у self [self]>[sef], help [hɛp], twelve [twɛv], film [fɪm], college ['kɒlɪdʒ] > ['kɑɪdʒ] [6];

– [t] випадає зі слів, які закінчуються на [ft], [st], [kt], [pt], як в left [lɛft] > [lɛf], first [fɜɪst] > [fɜɪs], last [læst] > [læs] або [læɪjəs], next [nekst] > [neks];

– [d] занепадає у звукосполученнях [ld], [nd], у словах типу cold [kould] > [koud], find [fain], sold [sou], mould [mou], blind [blaɪn].

10. Заміна деяких звуків:

– [t] на [θ], як у thing [θɪn] > [tɪn], both [boʊθ] > [boʊt];

– [d] на [ð], як у this [ðɪs] > [dɪs], father [fɑðə] > [fɑdə];

– [l] > [ə, ʊ, o], як в milk [mɪlk] > [miək, miʊk, miok] [10].

Дослідження особливостей південного діалекту американського варіанта англійської мови здійснювалося на прикладі телевізійного серіалу "Reba". Аналізувалося мовлення головних героїв серіалу – носіїв досліджуваного діалекту. Зокрема розглядалися серії 6 сезону (Episode 8. As We Forgive Those, Episode 9. Bullets Over Brock, Episode 10 Cheyenne's Rival, Episode 11. She's with the Band, Episode 12 The Housewarming) [11], тому що саме вони є найновішими й "найсвіжішими". При аналізі особлива увага приділялася гендерним особливостям мовлення героїв [12]. Відтак усіх персонажів серіалу було розділено на 2 групи – чоловіки та жінки. До групи чоловіків увійшли: Брок (Крістофер Річ), Вен Монтгомері (Стів Хоуві), Джейк (Мітч Хоулман); до групи жінок – Ріба Харт (Ріба МакІнтайр), Барбара Джин (Меліса Петермен), Шайєн (Джоана Гарсія), Кіра (Скарлет Померс).

Здійснивши перцептивний аналіз досліджуваного матеріалу, ми дійшли певних висновків та виявили деякі закономірності. Зокрема мовлення людини, у тому числі й кількість діалектних особливостей у ньому, помітно залежить від вікових та статевих чинників.

Після аналізу вказаної серії ми відзначили такі особливості південноамериканського діалекту в мовленні героїв серіалу:

– [ð] → [d]:

Why would she do that? (Reba)

This photograph is amazing! (Brock)

I don't wanna do this. (Cheyenne)

– [θ] → [t]

You are right, she is nothing like Barbra Jean! (Van)

I'm thinking about something else, sorry. (Reba)

– [ɪŋ] → [ɪn]

Kelly is trying to take your job... (Reba)

When I was having my affair with Brock I was dying to tell you about it. (Barbra)

Something you know nothing about. (Barbra)

– [ɪ] → [ɛ] **найчастіше перед носовими**

It's Kelly! (Barbra)

What makes you think so? (Reba)

I think that he brought her here to replace me. (Barbra)

I've never thought of that before but they are like twins. (Cheyenne)

– [æ] → [æjə], [æɪjə]

But I'm a single mom who cooks and cleans and still has time to love you. (Reba)

I would like that. (Reba)

Honey, Van is a weird name. (Cheyenne)

– [æ] → [æɪ]

The question that you should ask yourself before you scream. (Barbra)

Barbara Jean can't talk! (Reba)

Because if she is planning to steal my job... (Barbra)

The gay speech doesn't sound so bad. (Van)

Can't believe this. (Reba)

You are saying that you don't wanna name the kid after me? (Brock)

– [ɔ] → [oʊ]

Jaky wants to interview me, yeah? (Barbra)

Now you have to keep your promise to me. (Brock)

Why does she think that Kelly is gonna take her job? (Van)

It was five years ago, how could you still worry about it? (Cheyenne)

– [ɛ] → [eɪ]

In fact I don't even like the name myself. (Brock)

I will never forget it's just the way that it is, but... (Cheyenne)

Did the station send you here to replace her? (Reba)

Нам вдалося виявити ще таку важливу рису південноамериканського варіанта англійської мови: **монофтонгізацію деяких дифтонгів**. Найчастіше помічено монофтонгізацію [aɪ]:

– [aɪ] → [a]

She is the most successful person I know. (Jake)

Don't mind her I'm Reba. (Reba)

Holdenville was just a mile from us. (Reba)

She is just waiting to have a bite at a stormy clean weather! (Barbra)

I think Kelly is very nice. (Reba)

But I'm not gonna spy on her. I'm just gonna have a nice conversation with her. (Reba)

You don't find her pretty story a kind of annoying? (Van)

I'm driving to my group (Barbra)

Fine, but here is a little weather report for you. (Barbra)

Проведене дослідження дає право зробити такі висновки:

1. Жінки частіше дифтонгізують монофтонги ([ɔ] → [oʊ], [ɛ] → [eɪ], [æ] → [æjə]). Так наприклад, у даній серії трапляються 4 випадки вимови [ɛ] → [eɪ] жінками та 2 – чоловіками; 5 разів жінки змінили звук [ɔ] на [oʊ], а чоловіки лише двічі.

2. Чоловіки рідше вживають [n] замість [ŋ] (у даній серії не було знайдено жодного прикладу цієї фонетичної особливості в мовленні чоловіка).

3. Заміна звуків [ð] → [d] та [θ] → [t] характерна для мовлення представників обох статей.

4. Мовленню жінок більш властиві такі діалектні особливості, як [aɪ] → [a] (7 разів у жіночому мовленні та двічі в чоловічому) та [ɪ] → [ɛ] (4 рази в мовленні жінок й жодного разу – чоловіків).

Підтверджується й тенденція швидкої жіночої адаптації до місцевих норм використання мови (проти повільнішої – чоловічої), тобто мовленню представниць прекрасної статі притаманна більша кількість відхилень від усталених норм.

Вивчення впливу гендерного чинника на мовлення людини та на виявлення особливостей південноамериканського діалекту показало, що жінки майже вдвічі частіше дифтонгізують монофтонги ([æ] → [æɪ], [ɔ] → [oʊ], [ɛ] → [eɪ]) і майже в 4 рази частіше трифтонгізують монофтонги ([æ] → [æjə], [æɪjə]); чоловіки ж набагато рідше вживають [n] замість [ŋ] та вимовляють звук [t] замість [θ]. Однак існують і такі особливості, які зустрічаються майже з однаковою частотою в мовленні представників обох статей. Напр., йдеться про заміну звуків [ɪ] на [ɛ], [ʌ] на [ɜ], а також [ð] на [d].

Поза всяким сумнівом, мовлення людини також залежить і від вікових особливостей мовців. Так, старші люди більш консервативні як у своїх щоденних, так і мовленнєвих звичках.

З метою дослідження впливу вікового чинника на мовлення носіїв південноамериканського діалекту всіх героїв, мовлення яких аналізувалося, було розділено на три вікові групи. До першої вікової групи ввійшли мовці віком від 10 до 20 років, до другої – від 20 до 30, до третьої – від 30 до 55 років.

Аналіз особливостей вимови трьох вікових груп героїв 6 сезону телесеріалу "Reba" дозволив зробити певні висновки. Узагалі південна повільність мови (Southern drawl) характерна для всіх вікових категорій, однак за частотою вживання ця особливість посідає перше місце в найстарших мовців. Мовленню старших людей загалом властива більша кількість відмінностей від стандарту, і тому воно складніше для сприйняття. Представники першої вікової групи рідше вимовляють звук [ð] як [d], а [θ] – як [t], на відміну від мовців другої та третьої вікових груп. Найстарші герої значно частіше монофтонгізують дифтонги, проте й у мовленні молодших ця риса виявляється час від часу. Отже, мовлення представників наймолодшої з досліджених груп є більш наближеним до стандарту й не містить у собі такої кількості діалектних особливостей, як мовлення найстарших осіб.

Таким чином, найяскравішими носіями діалектних особливостей того чи іншого регіону є жінки віком від 40 років і більше. Саме цей факт підтверджують результати нашого дослідження. Якщо взяти до уваги усіх героїв аналізованого серіалу, то мовленню головної героїні Ріби Харт властива найбільша кількість особливостей південноамериканського діалекту. Хоча Барбара Джин – представниця однієї вікової групи з Рібою, але молодша від неї на 10 років, тому саме мовлення головної героїні вважаємо зразком досліджуваного діалекту.

Перспективою подальших досліджень у контексті окресленої проблеми вбачаємо у дослідженні інтонаційних контурів південноамериканського діалекту англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Nagle Stephen J. English in the Southern United States / J. Stephen Nagle, L. Sara Sanders. – Cambridge University Press, 2003. – 99 p.
2. Cheshire J. Linguistic Variation and Social Function / J. Cheshire ; [ed. S. Romaine] / Sociolinguistic Variation in Speech Communities. – L., – 1982. – P. 153–166.
3. Brown Vivian R. Evolution of the Merger of /I/ and /E/ before Nasals in Tennessee / Vivian R. Brown // American Speech, – Vol. 6. – No. 3 – 1991. – P. 303–315.

4. Feagin Crawford. Variation and Change in Alabama English : A Sociolinguistic Study of the White Community / Crawford Feagin. – Georgetown UP : Washington, DC., 1979. – 67 p
5. Reynolds Bill. The /z/-/d/ Variable Rule in Negative Auxiliary Contractions in Southern States English / Bill Reynolds // American Speech Vol. – 69. – No. 4 – 1994. – P. 361–372.
6. Kurath H. The Pronunciation of English in the Atlantic States / H. Kurath, R. McDavid. – Ann Arbor : University of Michigan, 1961. – 398 p.
7. Labov W. The Social Stratification of English in New York City / W. Labov. – Washington, D.C. : Center for Applied Linguistics, 1966. – 655 p.
8. Krapp G. P. The English Language in America / G. P. Krapp. – N.Y., –1925. – 404 p.
9. Labov W. The Atlas of North American English / Labov W., Ash Sh., Boberg Ch. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2006. – 450 p.
10. Flege James E. The phonological basis of foreign accent : a hypothesis / E. James Flege // TESOL Quarterly. – Vol. 15. – No. 4 – December, 1981. – P. 443–455.
11. "Reba". Season 6. Episode 8 – 12 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.tvrage.com/Reba/episode_guide.
12. Holmes J. Hedges and boosters in women's and men's speech / J. Holmes // Language and Communication. – Vol. 10. – No. 3 – 1990. – P. 185–206.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Nagle Stephen J. English in the Southern United States / J. Stephen Nagle, L. Sara Sanders. – Cambridge University Press, 2003. – 99 p.
2. Cheshire J. Linguistic Variation and Social Function / J. Cheshire ; [ed. S. Romaine] / Sociolinguistic Variation in Speech Communities. – L., – 1982. – P. 153–166.
3. Brown Vivian R. Evolution of the Merger of /I/ and /E/ before Nasals in Tennessee / Vivian R. Brown // American Speech, – Vol. 6. – No. 3 – 1991. – P. 303–315.
4. Feagin Crawford. Variation and Change in Alabama English : A Sociolinguistic Study of the White Community / Crawford Feagin. – Georgetown UP : Washington, DC., 1979. – 67 p
5. Reynolds Bill. The /z/-/d/ Variable Rule in Negative Auxiliary Contractions in Southern States English / Bill Reynolds // American Speech Vol. – 69. – No. 4 – 1994. – P. 361–372.
6. Kurath H. The Pronunciation of English in the Atlantic States / H. Kurath, R. McDavid. – Ann Arbor : University of Michigan, 1961. – 398 p.
7. Labov W. The Social Stratification of English in New York City / W. Labov. – Washington, D.C. : Center for Applied Linguistics, 1966. – 655 p.
8. Krapp G. P. The English Language in America / G. P. Krapp. – N.Y., –1925. – 404 p.
9. Labov W. The Atlas of North American English / Labov W., Ash Sh., Boberg Ch. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2006. – 450 p.
10. Flege James E. The phonological basis of foreign accent : a hypothesis / E. James Flege // TESOL Quarterly. – Vol. 15. – No. 4 – December, 1981. – P. 443–455.
11. "Reba". Season 6. Episode 8 – 12 [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu : http://www.tvrage.com/Reba/episode_guide.
12. Holmes J. Hedges and boosters in women's and men's speech / J. Holmes // Language and Communication. – Vol. 10. – No. 3 – 1990. – P. 185–206.

Матеріал надійшов до редакції 15.01. 2013 р.

Гаращук К. В., Гаращук Л. А. Фонетические особенности функционирования современного южноамериканского диалекта.

Предметом анализа статьи являются особенности произношения гласных и согласных звуков носителями современного южноамериканского диалекта в сравнении с общепризнанным вариантом английского языка. В статье рассматривается влияние гендерных факторов на речь героев шестого сезона телевизионного сериала "Reba". Исследовано произношение трех возрастных категорий, представленных в телесериале. Установлено, что на фонетическом уровне самыми яркими носителями южноамериканских диалектных особенностей являются женщины второй возрастной группы (от сорока лет и старше).

Haraschuk K. V., Haraschuk L. A. Phonetic Peculiarities of Functioning of the Modern Southern American English.

The pronunciation peculiarities of consonant and vowel sounds by the Southern American dialect native speakers in contrast to General American English are the object of the analysis of the article. The majority of the changes are marked in the vocalic system. The article highlights the gender factor influence on the speech of the characters of TV series "Reba: Season 6". The pronunciation of three age categories presented in the series has been investigated. It has been revealed that women referring to the second group (aged forty and over) are the most vivid Southern American dialect representatives on the phonetic level.